

Kommunstyrelsen

Undantag från kravet att tillgängliggöra särskilt värdefulla dataset avgiftsfritt

Förslag till beslut

Förslag till kommunfullmäktige

1. Undantag från kravet på avgiftsfritt tillgängliggörande av data godkänns, i enlighet med 4 kap. 6 § lagen (2022:818) om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data, för följande dataset:
 - Geospatiala data: adresser, byggnader, fastighetsområden och geografiska namn.
 - Jordobservationer: hydrografi, höjd, ortofoto, flygbildsinformation, markanvändning.
2. Undantaget gäller till den 9 februari 2025.

Sammanfattning

Kommuner samlar in och lagrar stora mängder offentliga data, bland annat geografiska data. Att data blir öppen och mer strukturerad skapar nya möjligheter till effektiviseringar inom offentlig förvaltning. Värdefulla datamängder omfattas av en särskild reglering i det så kallade öppna data-direktivet, som är ett EU-direktiv.

EU-direktivet har implementerats i Sverige genom lagen (2022:818) om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data. Lagen innebär i korthet att vissa dataset ska tillgängliggöras avgiftsfritt från och med 9 juni 2024. Det finns dock en möjlighet för kommuner att, under en begränsad tidsperiod, besluta om undantag från kravet om att tillgängliggöra dessa dataset avgiftsfritt, som längst fram till den 9 februari 2025. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har rekommenderat kommunerna att besluta om ett sådant undantag och flera kommuner har fattat sådana beslut.

Samhällsbyggnadsnämnden ser ett behov av att Eskilstuna kommun beslutar om ett undantag, dels i väntan på mer information och riktlinjer från regeringen och statliga myndigheter, samt dels för att utreda och hantera effekterna av att göra dessa dataset tillgängliga och avgiftsfria. Om ett beslut om undantag inte tas kommer samhällsbyggnadsnämnden få minskade intäkter med uppskattningsvis mellan 80 000 kronor och 160 000 kronor. SKR och Lantmäteriet har en dialog kring hur finansieringsmodellen för kommunernas arbete ska se ut framöver.

Kommunledningskontoret instämmer i samhällsbyggnadsnämndens förslag om att ett antal definierade dataset undantas från kravet på avgiftsfritt tillgängliggörande av data, samt att undantaget är giltigt till den 9 februari 2025.

Ärendebeskrivning

Samhällsbyggnadsnämnden har den 17 april 2024, § 107, behandlat ärendet om undantag från kravet att tillgängliggöra särskilt värdefulla dataset avgiftsfritt.

Öppna data är digitaliserad, offentlig information som vem som helst kan ta del av och använda för valfritt ändamål. Kommuner samlar in och lagrar stora mängder offentliga data, bland annat geografiska data. Att data blir öppen och mer strukturerad skapar nya möjligheter till effektiviseringar inom offentlig förvaltning, till exempel möjliggörs nya former av samverkan och innovativ utveckling mellan offentliga förvaltningar.

En värdefull datamängd är data som är förknippat med stora fördelar för samhället, miljön och ekonomin i och med att de finns tillgängliga för många. Det är data som är särskilt lämpliga att använda för att skapa digitala tjänster och applikationer. Värdefulla datamängder omfattas av en särskild reglering i det så kallade öppna data-direktivet¹, som är ett EU-direktiv.

EU-kommissionen fastställer vilka datamängder som är värdefulla datamängder och hur de ska göras tillgängliga på ett enhetligt sätt i en genomförandeakt² med stöd av öppna data-direktivet. Kraven på värdefulla datamängder gäller för både statliga och kommunala myndigheter.

EU-direktivet har implementerats i Sverige genom lagen (2022:818) om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data. Lagen syftar till att främja vidareutnyttjande, särskilt i form av öppna data, under förutsättning att krav på informationssäkerhet och skydd av personuppgifter kan upprätthållas och att det inte innebär risk för Sveriges säkerhet. I korthet innebär detta att vissa dataset ska tillgängliggöras avgiftsfritt från och med 9 juni 2024.

Enligt 4 kap. 6 § lagen (2022:818) om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data finns möjlighet för kommuner att, under en begränsad tidsperiod, besluta om undantag från kravet om att tillgängliggöra dessa dataset avgiftsfritt. Beslutet ska i så fall fattas av kommunfullmäktige och den begränsade perioden gäller som längst fram till den 9 februari 2025. Flera kommuner har beslutat om undantag från kravet på avgiftsfritt tillgängliggörande av data.

Samhällsbyggnadsnämnden ser ett behov att besluta om ett sådant undantag även i Eskilstuna kommun, dels i väntan på mer information och riktlinjer från regeringen

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1024 av den 20 juni 2019 om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn.

² Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/138 av den 21 december 2022 om fastställande av en förteckning över särskilda värdefulla dataset och arrangemangen för offentliggörande och vidareutnyttjande av dessa.

och statliga myndigheter, samt dels för att utreda och hantera effekterna av att göra dessa dataset tillgängliga och avgiftsfria.

Att hålla vissa av de utpekade dataseten/datamängderna uppdaterade och aktuella är en förutsättning för att kunna ha rätt underlag för planering och utveckling, men innebär också en kostnad för kommunen. Nyttjanderättsintäkter och intäkter från Lantmäteriet, hjälper till att täcka kostnaden för att hålla datamängderna/dataseten aktuella. Eftersom finansieringsmodellen för att kunna tillgängliggöra dessa datamängder avgiftsfritt är inte klarlagd, innebär det en intäktsförlust för kommunen om undantag inte medges. Konsekvensen blir att dataseten inte kan hålla samma aktualitetsnivå/kvalitetsnivå som tidigare vilket på sikt kommer att försämra förutsättningarna för kommunens planering.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och Lantmäteriet har en dialog kring hur finansieringsmodellen för kommunernas arbete med nämnda datamängder ska se ut. Förhoppningen är att de kan komma fram till en gemensam nationell lösning. Att tillgängliggöra dessa datamängder avgiftsfritt är av stort nationellt intresse och ger stor samhällsnytta men så länge kommunerna inte har en finansieringsmodell som stöttar detta är det svårt att genomföra den ambitionen/visionen. I avvaktan på detta har SKR rekommenderat kommunerna att besluta om undantag från kravet på att tillgängliggöra särskilt värdefulla dataset avgiftsfritt.

Om ett beslut om undantag fattas av kommunfullmäktige får kommunen möjlighet att under en period hitta långsiktiga alternativa lösningar för att täcka kostnader och att vänta in en nationell gemensam lösning. Om undantag inte medges kommer samhällsbyggnadsnämnden få minskade intäkter med uppskattningsvis mellan 80 000 kronor och 160 000 kronor.

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår att ett antal i ärendet definierade dataset undantas från kravet på avgiftsfritt tillgängliggörande av data, samt att undantaget är giltigt till den 9 februari 2025. Kommunledningskontoret tillstyrker samhällsbyggnadsnämndens förslag.

KOMMUNLEDNINGSKONTORET

Tommy Malm
Kommundirektör

Sara Molander
Administrativ direktör

Beslutet skickas till:
Samhällsbyggnadsnämnden

§ 107

SBYN/2024:312

Undantag från kravet att tillgängliggöra särskilt värdefulla dataset avgiftsfritt

Beslut

Förslag till kommunfullmäktige

- I enlighet med 4 kap. 6 § lagen (2022:818) om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data, besluta om undantag från kravet på avgiftsfritt tillgängliggörande under en tidsbegränsad period för följande dataset:

Kategori	Dataset
Geospatiala data	Adresser, byggnader, fastighetsområden, geografiska namn
Jordobservationer	Hydrografi, höjd, ortofoto, flygbildsinformation, markanvändning

- Beslutet är giltigt till den 9 februari 2025

Ärendebeskrivning

Enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1024 av den 20 juni 2019 om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn samt Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/138 av den 21 december 2022 om fastställande av en förteckning över särskilda värdefulla dataset och arrangemangen för offentliggörande och vidareutnyttjande av dessa, ska vissa i förteckning angivna värdefulla dataset tillgängliggöras avgiftsfritt.

Det finns enligt 4 kap. 6 § lagen (2022:818) om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data möjlighet för kommunen att, under en begränsad tidsperiod, besluta om undantag från kravet om att tillgängliggöra dessa dataset avgiftsfritt. Den begränsade perioden kan som längst sträcka sig till den 9 februari 2025.

Samhällsbyggnadsförvaltningen ser ett behov att besluta om ett sådant undantag, dels i väntan på mer information och riktlinjer från regeringen och av regeringen utsedda statliga myndigheter, dels för att utreda och hantera effekterna av att göra dessa dataset tillgängliga och avgiftsfria.

Öppna data är digitaliserad, offentlig information som vem som helst kan ta del av och använda för valfritt ändamål. Kommuner samlar in och lagrar stora mängder offentliga data bland annat geografiska data. Att data blir öppen och mer strukturerad skapar nya möjligheter till effektiviseringar inom offentlig förvaltning, till exempel möjliggörs nya former av samverkan och innovativ utveckling mellan offentliga förvaltningar.

Öppna geografiska data är en viktig del i:

- klimatanpassnings- och hållbarhetsarbetet
- effektivisering av samhällsbyggnadsprocessen
- ökad digitalisering i samhället och ökad demokrati

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Konsekvens om inget beslut fattas om undantag

Ovan utpekade dataset/datamängder är idag belagda med en nyttjanderätt och kommunen får även en årlig intäkt från Lantmäteriet för att hålla dessa datamängder uppdaterade inom kommunens område. Att hålla dessa datamängder uppdaterade och aktuella är en förutsättning för att kunna ha rätt underlag för planering och utveckling av kommunen.

Det innebär även en kostnad att ha en hög kvalitet på datamängderna. Eftersom finansieringsmodellen för att kunna öppna (tillgängliggöra avgiftsfritt) dessa datamängder inte är klarlagd, innebär det en direkt intäktsförlust för verksamheten om undantag inte beslutas. Nyttjanderättsintäkter försäljning och intäkt från Lantmäteriet, hjälper till att täcka kostnaden för att hålla dataset/datamängderna aktuella. Konsekvensen om intäkterna uteblir blir att dataseten inte kan hålla samma aktualitetsnivå/kvalitetsnivå som tidigare och kommer så småningom att utarmas och bli sämre för kommunens planering/utveckling.

Konsekvens om beslut fattas om undantag

Sveriges kommuner och regioner (SKR) har skickat ut denna mall och en uppmaning till kommunernas verksamheter för geografisk information att begära undantag från kravet att tillgängliggöra särskilt värdefulla dataset avgiftsfritt.

SKR och Lantmäteriet har en dialog kring hur finansieringsmodellen för kommunernas arbete med nämnda datamängder ska se ut. Förhoppningen är att dessa parter kommer fram till en gemensam nationell lösning, så att detta inte hamnar på varje enskild kommun att lösa. Att tillgängliggöra dessa datamängder avgiftsfritt är av stort nationellt intresse och ger stor samhällsnytta men så länge kommunerna inte har en finansieringsmodell som stöttar detta är det svårt att genomföra ambitionen/visionen. Att hålla dessa datamängder aktuella och med hög/rätt kvalitet är en förutsättning för att kommunen ska kunna ha bra underlag för att leverera välfärd, besluta, planera och utvecklas.

Konsekvensen om beslut om undantag fattas är att kommunen får möjlighet att under en period hitta långsiktiga alternativa lösningar för att täcka kostnader och att vänta in en nationell gemensam lösning.

Finansiering

Om undantag medges kommer ärendet inte medföra några ekonomiska konsekvenser under perioden då beslutet gäller.

Om undantag inte medges kommer Samhällsbyggnadsförvaltningen och särskilt geodataenheten tappa intäkter som då ännu inte ersatts med annan intäkt, i storleksordningen mellan 80 000 kr och 160 000 kr.

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsförvaltningen föreslår samhällsbyggnadsnämnden besluta:

Förslag till kommunfullmäktige

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

1. I enlighet med 4 kap. 6 § lagen (2022:818) om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data, besluta om undantag från kravet på avgiftsfritt tillgängliggörande under en tidsbegränsad period för följande dataset:

Kategori	Dataset
Geospaciala data	Adresser, byggnader, fastighetsområden, geografiska namn
Jordobservationer	Hydrografi, höjd, ortofoto, flygbildsinformation, markanvändning

2. Beslutet är giltigt till den 9 februari 2025

Yrkande

Anders Nordin (C) yrkar bifall till förvaltningens förslag.

Beslutet skickas till:
Kommunstyrelsen

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Samhällsbyggnadsnämnden

Undantag från kravet att tillgängliggöra särskilt värdefulla dataset avgiftsfritt

Förslag till beslut

Förslag till kommunfullmäktige

1. I enlighet med 4 kap. 6 § lagen (2022:818) om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data, besluta om undantag från kravet på avgiftsfritt tillgängliggörande under en tidsbegränsad period för följande dataset:

Kategori	Dataset
Geospaciala data	Adresser, byggnader, fastighetsområden, geografiska namn
Jordobservationer	Hydrografi, höjd, ortofoto, flygbildsinformation, markanvändning

2. Beslutet är giltigt till den 9 februari 2025

Ärendebeskrivning

Enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1024 av den 20 juni 2019 om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn samt Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/138 av den 21 december 2022 om fastställande av en förteckning över särskilda värdefulla dataset och arrangemangen för offentliggörande och vidareutnyttjande av dessa, ska vissa i förteckning angivna värdefulla dataset tillgängliggöras avgiftsfritt.

Det finns enligt 4 kap. 6 § lagen (2022:818) om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data möjlighet för kommunen att, under en begränsad tidsperiod, besluta om undantag från kravet om att tillgängliggöra dessa dataset avgiftsfritt. Den begränsade perioden kan som längst sträcka sig till den 9 februari 2025.

Samhällsbyggnadsförvaltningen ser ett behov att besluta om ett sådant undantag, dels i väntan på mer information och riktlinjer från regeringen och av regeringen utsedda statliga myndigheter, dels för att utreda och hantera effekterna av att göra dessa dataset tillgängliga och avgiftsfria.

Öppna data är digitaliserad, offentlig information som vem som helst kan ta del av och använda för valfritt ändamål. Kommuner samlar in och lagrar stora mängder offentliga data bland annat geografiska data. Att data blir öppen och mer strukturerad skapar nya möjligheter till effektiviseringar inom offentlig förvaltning, till exempel

möjliggörs nya former av samverkan och innovativ utveckling mellan offentliga förvaltningar.

Öppna geografiska data är en viktig del i:

- klimatanpassnings- och hållbarhetsarbetet
- effektivisering av samhällsbyggnadsprocessen
- ökad digitalisering i samhället och ökad demokrati

Konsekvens om inget beslut fattas om undantag

Ovan utpekade dataset/datamängder är idag belagda med en nyttjanderätt och kommunen får även en årlig intäkt från Lantmäteriet för att hålla dessa datamängder uppdaterade inom kommunens område. Att hålla dessa datamängder uppdaterade och aktuella är en förutsättning för att kunna ha rätt underlag för planering och utveckling av kommunen.

Det innebär även en kostnad att ha en hög kvalitet på datamängderna. Eftersom finansieringsmodellen för att kunna öppna (tillgängliggöra avgiftsfritt) dessa datamängder inte är klarlagd, innebär det en direkt intäktsförlust för verksamheten om undantag inte beslutas. Nyttjanderättsintäkter försäljning och intäkt från Lantmäteriet, hjälper till att täcka kostnaden för att hålla dataset/datamängderna aktuella. Konsekvensen om intäkterna uteblir blir att dataseten inte kan hålla samma aktualitetsnivå/kvalitetsnivå som tidigare och kommer så småningom att utarmas och bli sämre för kommunens planering/utveckling.

Konsekvens om beslut fattas om undantag

Sveriges kommuner och regioner (SKR) har skickat ut denna mall och en uppmaning till kommunernas verksamheter för geografisk information att begära undantag från kravet att tillgängliggöra särskilt värdefulla dataset avgiftsfritt.

SKR och Lantmäteriet har en dialog kring hur finansieringsmodellen för kommunernas arbete med nämnda datamängder ska se ut. Förhoppningen är att dessa parter kommer fram till en gemensam nationell lösning, så att detta inte hamnar på varje enskild kommun att lösa. Att tillgängliggöra dessa datamängder avgiftsfritt är av stort nationellt intresse och ger stor samhällsnytta men så länge kommunerna inte har en finansieringsmodell som stöttar detta är det svårt att genomföra ambitionen/visionen.

Att hålla dessa datamängder aktuella och med hög/rätt kvalitet är en förutsättning för att kommunen ska kunna ha bra underlag för att leverera välfärd, besluta, planera och utvecklas.

Konsekvensen om beslut om undantag fattas är att kommunen får möjlighet att under en period hitta långsiktiga alternativa lösningar för att täcka kostnader och att vänta in en nationell gemensam lösning.

Finansiering

Om undantag medges kommer ärendet inte medföra några ekonomiska konsekvenser under perioden då beslutet gäller.

Om undantag inte medges kommer Samhällsbyggnadsförvaltningen och särskilt geodataenheten tappa intäkter som då ännu inte ersatts med annan intäkt, i storleksordningen mellan 80 000 kr och 160 000 kr.

Beslutet skickas till:
Kommunstyrelsen